

**Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2023
oraz potrzeby związane z realizacją zadań na rok 2024**

Szprotawa 18 marzec 2024r

**OŚRODEK
POMOCY SPOŁECZNEJ**
67-300 Szprotawa, ul. Żagańska 6
tel./fax 68 376-32-30
NIP 924-16-11-483 REGON 970512565

Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2023

oraz potrzeby związane z realizacją zadań na rok 2024

PREAMBUŁA USTAWY

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

*Preambuła ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku
o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*

I. Zakres przedmiotowy oraz założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych od 1 stycznia 2012 r. spoczywa na samorządzie gminnym. Tego dnia weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2024, poz. 177), określająca:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Założeniem podstawowym ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje groźbę zabrania dziecka rodzinie lub, w szczególnych sytuacjach, szybki powrót do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tą ideą, w przepisach ustawy duży nacisk położono na działania profilaktyczne, pomagające rodzinie w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Profilaktyka rodzinna będzie realizowana przede wszystkim przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Pomoc będzie skierowana głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem.

Uregulowania prawne ww. ustawy mają za zadanie zapewnić efektywne sposoby wspierania rodziny w wychowaniu dzieci poprzez zapewnienie im pobytu w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych). Te placówki mają organizować dzieciom czas wolny i pomagać w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami.

Istotne znaczenie ma także praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji,

terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

II. Zadania gminy z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 przedmiotowej ustawy:

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenie kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:
 - 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
 - 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
 - 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
 - 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
 - 5) pomocy w integracji rodziny;
 - 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
 - 7) dążeniu do reintegracji rodziny.
2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:
 - 1) pracy z rodziną;
 - 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

3. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ujęte zostały w art. 10 ust. 3 ustawy:

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

III. Zadania z obszaru wspierania rodziny realizowane przez Ośrodek

1) Dane statystyczne dotyczące rodzin funkcjonujących na terenie gminy Szprotawa, korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 r. objął wsparciem (świadczeniami bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania) **625 rodzin**, liczących w sumie **1 064 osoby**.

Gminę Szprotawa, według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. zamieszkiwało **18 532 osób**, w tym:

- Osoby w wieku od 0 do 17 – **3 112**

- Osoby w wieku od 18 do 60 – **10 449**

- Osoby w wieku powyżej 60 – **4 971**

Tym samym należy stwierdzić, iż **5,74 %** ogółu mieszkańców gminy zostało objętych pomocą.

Do głównych problemów dotyczących rodziny objęte w 2023 r. wsparciem systemu pomocy społecznej zaliczyć należy:

Tabela nr 1.

Problem	Ilość rodzin
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	300
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	339
BEZROBOCIE	172
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO – OGÓŁEM	162
ALKOHOLIZM	35
BEZDOMNOŚĆ	19

Powyższa statystyka daje możliwość dokonania oceny sytuacji rodzin funkcjonujących na terenie miasta i objętych systemem pomocy społecznej, zarówno tych, które mają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i tych, które z uwagi na doświadczane przez siebie problemy (tj. uzależnienia, niepełnosprawność, długotrwała choroba) są zagrożone tego rodzaju niewydolnością.

Ponadto analiza danych zgromadzonych przez Ośrodek w powyższym obszarze daje możliwość określenia potrzeb w zakresie realizacji zadań z obszaru wspierania rodziny.

2) Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie, jako jednostka organizacyjna pomocy społecznej podejmował w 2023 r. działania w zakresie:

a) opracowanie i realizacja 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny ;

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 został przyjęty uchwałą nr LXV/530/2023 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 28 listopada 2023 r.

b) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny ;

W 2023 roku osoby zatrudnione w Ośrodku na stanowisku asystenta rodziny, uczestniczyły w następujących szkoleniach prowadzonych przez firmę Profilaktyka KIER:

- Praca asystenta rodziny z dzieckiem problemowym, identyfikacja sygnałów ze środowiska rodzinnego oraz symptomów pomocy wobec dziecka.
- Profesjonalizacja pracy asystenta rodziny, asystent rodziny – organizacja stanowiska pracy, dokumentacja, plany pracy z rodziną, oceny okresowe.

c) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

- zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

ASYSTENTURA RODZINNA

W 2023 r. było zatrudnionych w ramach umowy zlecenia dwóch asystentów rodziny w wymiarze 1,5 etatu. Wydatki na wynagrodzenia asystentów finansowane było z budżetu gminy w kwocie 45 230 zł, oraz z budżetu Państwa w kwocie 8 610 zł. Ogółem 53 840 zł

W okresie od stycznia do grudnia 2023 roku asystenturą zostało objętych:

Tabela nr 2.

Ilość rodzin	25
Ilość dzieci	69
w tym:	
na wniosek sądu	12
na wniosek pracownika socjalnego	13

Praca asystenta rodziny polegała m.in. na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny,
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi,
- wspieraniu aktywności społecznej rodzin,
- motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez ich udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- współpracy ze wszystkimi instytucjami zajmującymi się dzieckiem i rodziną.

PRACA SOCJALNA I KONSULTACJE

Praca z rodzinami dzieci zagrożonych destabilizacją oraz umieszczonych w pieczy zastępczej prowadzona była również przez pracowników socjalnych Ośrodka poprzez:

- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych (konsultacje, praca socjalna),
- motywowanie członków rodzin (w tym rodziców biologicznych) do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i poszukiwania pracy,
- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi (nawiązanie kontaktu z pedagogami szkolnymi, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną),
- udzielanie pomocy finansowej celem poprawy sytuacji życiowej rodzin (wnioskowanie i przyznawanie zasiłków pieniężnych).

Główne problemy, z jakimi borykały się rodziny objęte opieką i wsparciem pracowników socjalnych to:

- niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze,
- brak stałego zatrudnienia,
- uzależnienie od alkoholu / narkotyków/ środków psychoaktywnych.

W 2023 r. z poradnictwa specjalistycznego świadczonego przez specjalistów (pracownik socjalny, psycholog, pedagog) skorzystało ogółem:

Tabela nr 3.

Rodzaj działań w 2023r	Ilość
Wywiady środowiskowe, wizyty patronażowe, interwencje	33
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem	162
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	25
w tym: pracy socjalnej rozszerzonej	9
Poradnictwo specjalistyczne (psycholog, pedagog)	25

WSPARCIE RODZINY

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca przy współpracy asystenta rodziny pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka,
- prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, a rodzinie wspierającej przysługuje zwrot kosztów związanych z udzielaną pomocą w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Rodzinę wspierającą ustanawia Burmistrz po uzyskaniu pozytywnej opinii Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Zasady zwrotu kosztów określa umowa zawarta pomiędzy rodziną wspierającą a Burmistrzem Szprotawy. W roku objętym sprawozdaniem nie funkcjonowały na terenie Gminy Szprotawa rodziny wspierające.

- **Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

W pieczy zastępczej przebywało w 2023 r. **68 dzieci**, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości:

Tabela nr 4.

Forma pieczy zastępczej	Liczba umieszczonych dzieci	Wydatki		
		10 %	30 %	50 %
Rodzina zastępcza spokrewniona	22	1 950,51	13 080,34	104 744,25
Rodzina zastępcza niezawodowa	4	123,01	2 524,31	24 501,56
Rodzina zastępcza zawodowa, w tym specjalistyczna	8	8 297,59	5 078,05	40 374,65
Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	1	2980,11	-	-
Rodzinny dom dziecka	8	4 155,01	4 202,65	36 226,73
Placówka opiekuńczo - wychowawcza	25	74 695,10	36 709,45	323 181,40
Razem	68	92 201,33	61 594,80	529 028,59

W sumie wydatki poniesione w 2023 r. z tytułu przebywania dzieci w pieczy zastępczej wyniosły **682 824,72 zł.**

- **Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3**

Ośrodek realizował powyższe zadanie w 2023 r., sporządzając sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny i przesyłając je właściwemu wojewodzie z wykorzystaniem Statystycznej Aplikacji Centralnej.

- **Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.**

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony był na bieżąco przez pracowników socjalnych Ośrodka, którzy współpracują w tym zakresie również z pedagogami szkolnymi, pracownikami ochrony zdrowia, policją, kuratorami sądowymi i przedstawicielami innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

□ **prorowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci**

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Zezwolenie na prowadzenie placówki wsparcia dziennego wydaje Burmistrz na czas nieokreślony. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej – zapewniającej opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego,
- specjalistycznej – w której organizowane są zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, indywidualny program korekcyjny, psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę w formie działań animacyjnych i socjoterapeutycznych.

Na terenie gminy Szprotawa funkcjonują 4 placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 18 i 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela nr 5.

Lp	Nazwa placówki	Ilość miejsc
1.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Wiechlice Filia: Długie, Siecieborzyce , Leszno Górne	90
2.	Parafia Rzymsko-Katolicka Wniebowzięcia NMP w Szprotawie ul. Piastowska 6	25
3.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Św. Andrzeja Apostoła ul. J.K. Robotniczej 5	25
4.	Podaruj Radość -Stowarzyszenie Wspierania Dzieci i Młodzieży ul. Czarnieckiego nr 69	80

IV. Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. ustawa *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* nakładając na gminę nowe zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych zadań w znacznym zakresie. W ustawie przewidziano wprowadzenie mechanizmu wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami z budżetu państwa, jednakże z roku na rok są one coraz bardziej ograniczane. Mając na uwadze powyższe większość realizowanych działań gmina będzie musiała finansować we własnym zakresie, zabezpieczając na ten cel środki w budżecie.

Rok 2024 i kolejne będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienia rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* przedstawia się następujące potrzeby w powyższym zakresie:

1) Kontynuacja zadania związanego z zapewnieniem rodzinom przeżywającym trudności wychowawcze wsparcia i pomocy ze strony asystenta rodziny – utrzymanie zatrudnienia min. dwóch asystentów rodziny.

2) Podnoszenie kwalifikacji przez pracowników Ośrodka, a także innych specjalistów zajmujących się pracą z rodziną, pracujących w instytucjach i organizacjach funkcjonujących na terenie gminy Szprotawa.

3) Zapewnienie środków na współfinansowanie pobytu dzieci z terenu naszej gminy w systemie pieczy zastępczej.

Sporządził:

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie

Tadeusz Pozaroszczuk

Szprotawa: 18 marzec 2024r.

KIEROWNIK
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
mgr Tadeusz Pozaroszczuk